Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

21. ožujka 2024.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 2014/26/EU. – Kolektivno ostvarivanje autorskih i srodnih prava – Organizacije za kolektivno ostvarivanje prava – Neovisni upravljački subjekti – Pristup djelatnosti upravljanja autorskim i srodnim pravima – Direktiva 2000/31/EZ – Materijalno područje primjene – Članak 3. stavak 3. – Direktiva 2006/123/EZ – Materijalno područje primjene – Članak 17. stavak 11. – Članak 56. UFEU-a”

U predmetu C-10/22,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Tribunale ordinario di Roma (Redovni sud u Rimu, Italija), odlukom od 5. siječnja 2022., koju je Sud zaprimio 5. siječnja 2022., u postupku

Liberi editori e autori (LEA)

protiv

Jamendo SA,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: E. Regan, predsjednik vijeća, M. Ilešič (izvjestitelj), I. Jarukaitis, A. Kumin i D. Gratsias, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: C. Di Bella, administrator,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 9. veljače 2023.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Liberi editori e autori (LEA), D. Malandrino, A. Peduto i G. M. Riccio, *avvocati*,

– za Jamendo SA, M. Dalla Costa, G. Donà i A. Ferraro, *avvocati*,

– za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju R. Guizzija, *avvocato dello Stato*,

* Jezik postupka: talijanski

– za austrijsku vladu, A. Posch, J. Schmoll, G. Kunnert i F. Parapatits, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, V. Di Bucci i J. Samnadda, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 25. svibnja 2023.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Direktive 2014/26/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o kolektivnom ostvarivanju autorskog prava i srodnih prava te izdavanju odobrenja za više državnih područja za prava na internetsko korištenje glazbenih djela na unutarnjem tržištu (SL 2014., L 84, str. 72.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između društva Liberi editori e autori (LEA) (Slobodni autori i izdavači) i društva Jamendo SA u vezi s njegovim obavljanjem djelatnosti posredovanja u području autorskog i srodnih prava na talijanskom državnom području.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2000/31/EZ

3 Članak 1. Direktive 2000/31/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o određenim pravnim aspektima usluga informacijskog društva na unutarnjem tržištu, posebno elektroničke trgovine (Direktiva o elektroničkoj trgovini) (SL 2000., L 178, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 39., str. 58.) u stavku 1. određuje:

„Ova Direktiva ima za cilj doprinijeti pravilnom funkcioniranju unutarnjeg tržišta osiguranjem slobodnog kretanja usluga informacijskog društva između država članica.”

4 U skladu s člankom 3. stavkom 2. te direktive:

„Države članice ne mogu, zbog razloga koji spadaju u okvir područja koordinacije, ograničiti slobodu pružanja usluga informacijskog društva iz neke druge države članice.”

5 Članak 3. stavak 3. navedene direktive predviđa, među ostalim, da se njezin članak 3. stavak 2. ne primjenjuje na područja navedena u Prilogu navedenoj direktivi.

6 U skladu s tim prilogom, stavci 1. i 2. članka 3. Direktive 2000/31 ne primjenjuju se „na: […] autorska prava, povezana prava, prava iz Direktive [Vijeća 87/54/EEZ od 16. prosinca 1986. o pravnoj zaštiti topografija poluvodičkih proizvoda (SL 1987., L 24., str. 36.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 24., str. 13.) i Direktive 96/9/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 1996. o pravnoj zaštiti baza podataka (SL 1996., L 77, str. 20.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 24., str. 36.) kao i industrijska prava vlasništva”.

Direktiva 2006/123/EZ

7 Članak 1. Direktive 2006/123/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o uslugama na unutarnjem tržištu (SL 2006., L 376, str. 36.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 47., str. 160.), naslovljen „Predmet”, u stavku 1. određuje:

„Ovom Direktivom određuju se opće odredbe kojima se pružateljima usluga olakšava ostvarivanje slobode poslovnog nastana te slobodno kretanje usluga uz istodobno održavanje visokog stupnja kvalitete tih usluga.”

8 Članak 3. te direktive, naslovljen „Odnos s važećim pravom Zajednice”, u stavku 1. određuje:

„Ako su odredbe ove Direktive u suprotnosti s odredbom nekog drugog akta Zajednice koji uređuje posebne aspekte pristupa ili izvođenja uslužne djelatnosti u specifičnim sektorima ili za specifične struke, prednost ima odredba drugog akta Zajednice koja se primjenjuje na te specifične sektore ili struke. […]”

9 Članak 16. navedene direktive, naslovljen „Sloboda pružanja usluga”, u stavku 1. određuje:

„Države članice poštuju pravo pružatelja usluga da djeluju u državi članici u kojoj nemaju poslovni nastan.

[…]”

10 U skladu s člankom 17. te direktive, naslovljenim „Dodatna odstupanja od slobode pružanja usluga“:

„Članak 16. ne primjenjuje se na:

[…]

11. autorska i srodna prava […]“

Direktiva 2014/26

11 Uvodne izjave 2. do 4., 7. do 9., 15., 16., 19. i 55. Direktive 2014/26 navode:

„(2) Širenje sadržaja zaštićenog autorskim i srodnim pravima, uključujući knjige, audiovizualnu produkciju i snimljenu glazbu te povezane usluge, iziskuje izdavanje dozvola od strane različitih nositelja autorskog prava i srodnih prava, kao što su autori, izvođači, producenti i izdavači. Obično nositelj prava bira između individualnog i kolektivnog ostvarivanja svojih prava, osim ako država članica ne odredi drugačije u skladu s pravom Unije i međunarodnim obvezama Unije i njezinih država članica. Upravljanje autorskim i srodnim pravima uključuje izdavanje odobrenja korisnicima, reviziju korisnikâ, praćenje ostvarivanja prava, provedbu autorskog prava i povezanih prava, prikupljanje prihoda od iskorištavanja prava i raspodjelu iznosa koji pripadaju nositeljima prava. Organizacije za kolektivno ostvarivanje prava omogućavaju nositeljima prava naknadu za uporabu koju ne bi mogli sami nadzirati ili provesti, uključujući i na stranim tržištima.

(3) Člankom 167. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) od Unije se zahtijeva da u svom djelovanju uzme u obzir kulturnu raznolikost i pridonese procvatu kultura država članica, uz poštovanje njihove nacionalne i regionalne raznolikosti i istodobno isticanje zajedničke kulturne baštine. Organizacije za kolektivno ostvarivanje prava imaju i trebale bi i dalje imati važnu ulogu u promicanju raznolikosti kulturnog izričaja, na način da najmanjim i manje popularnim repertoarima omoguće pristup tržištu, kao i pružanjem društvenih, kulturnih i obrazovnih usluga u korist svojih nositelja prava i javnosti.

(4) Kada imaju poslovni nastan u Uniji, organizacije za kolektivno ostvarivanje prava trebale bi imati mogućnost uživanja sloboda predviđenih Ugovorima kod zastupanja nositelja prava koji imaju boravište ili poslovni nastan u drugim državama članicama ili izdavanja odobrenja korisnicima koji imaju boravište ili poslovni nastan u drugim državama članicama.

[…]

(7) Zaštita interesa članova organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, nositelja prava i trećih strana zahtijeva usklađenost zakona država članica o upravljanju autorskim pravima i izdavanju odobrenja za više državnih područja za prava na internetsko korištenje glazbenih djela kako bi se osigurale istovjetne zaštitne mjere u cijeloj Uniji. Stoga, ova bi Direktiva pravni temelj trebala imati u članku 50. stavku 1. UFEU-a.

(8) Cilj je ove Direktive omogućiti koordinaciju nacionalnih propisa povezanih s pristupom aktivnosti upravljanja autorskim i srodnim pravima od strane organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, modalitetima njihovog upravljanja i okvirima nadzora te bi stoga pravni temelj trebala imati i u članku 53. stavku 1. UFEU-a. Osim toga, budući da se radi o sektoru pružanja usluga diljem Unije, ova bi Direktiva također pravni temelj trebala imati u članku 62. UFEU-a.

(9) Cilj je ove Direktive utvrđivanje zahtjeva koji se primjenjuju na organizacije za kolektivno ostvarivanje prava kako bi se osigurao visok standard upravljanja, financijskog upravljanja, transparentnosti i izvještavanja. Time se, međutim, države članice ne bi trebalo spriječiti u zadržavanju ili uvođenju strožih standarda od onih utvrđenih u glavi II. ove Direktive za organizacije za kolektivno ostvarivanje prava s poslovnim nastanom na njihovom državnom području, pod uvjetom da su ti stroži standardi usklađeni s pravom Unije.

[…]

(15) Nositelji prava trebali bi biti slobodni da upravljanje svojim pravima povjere neovisnim subjektima za upravljanje. Takvi neovisni upravljački subjekti su poslovni subjekti, ali se razlikuju od organizacija za kolektivno ostvarivanje, između ostalog jer nisu u vlasništvu niti pod nadzorom nositelja prava. Međutim, ako ti neovisni subjekti za upravljanje obavljaju iste aktivnosti kao i organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, trebali bi imati obvezu davanja određenih informacija nositeljima prava koje zastupaju, organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava, korisnicima i javnosti.

(16) Producenti audiovizualnih sadržaja, glazbeni producenti i organizacije za radiofuziju izdaju odobrenja za vlastita prava, u nekim slučajevima zajedno s pravima koja su na njih prenijeli npr. izvođači, na osnovi pojedinačno postignutih sporazuma i djeluju u vlastitom interesu. Izdavači knjiga, glazbe ili novina izdaju odobrenja koja su na njih prenesena na osnovi pojedinačno postignutih sporazuma i djeluju u vlastitom interesu. Stoga se producenti

audiovizualnih sadržaja, glazbeni producenti, organizacije za radiofuziju i izdavači ne bi trebali smatrati ‚neovisnim upravljačkim subjektima'. Nadalje, menadžeri i agenti autorâ i izvođačâ koji djeluju kao posrednici i zastupaju nositelje prava u njihovim odnosima s organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava ne bi se trebali smatrati ‚neovisnim upravljačkim subjektima' jer oni ne upravljaju pravima na način da određuju cijene, izdaju odobrenja ili naplaćuju novac od korisnika.

[…]

(19) Imajući u vidu slobode uspostavljene u UFEU-u, kolektivno ostvarivanje autorskog prava i srodnih prava trebalo bi za sobom povlačiti da nositelj prava može slobodno izabrati organizaciju za kolektivno ostvarivanje svojih prava koja će upravljati njegovim pravima, bilo da su ta prava priopćavanja javnosti ili prava umnožavanja, ili kategorijama prava povezanima s oblikom korištenja, kao što su emitiranje, filmska izvedba ili umnožavanje za internetsku distribuciju, pod uvjetom da organizacija za kolektivno ostvarivanje prava koju nositelj prava želi odabrati već upravlja takvim pravima ili kategorijama prava.

[…]

[…] nositelji prava trebali bi moći s lakoćom povući ta prava ili kategorije prava iz organizacije za kolektivno ostvarivanje prava te njima upravljati pojedinačno ili upravljanje tim pravima, odnosno dijelom njih, povjeriti drugoj organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava ili drugom subjektu neovisno o državi članici nacionalnosti, boravišta ili poslovnog nastana organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, drugog subjekta ili nositelja prava, ili pak prenijeti prava na njih. Ako država članica, u skladu s pravom Unije i međunarodnim obvezama Unije i njezinih država članica, predviđa obavezno kolektivno ostvarivanje prava, izbor nositelja prava bio bi ograničen na druge organizacije za kolektivno ostvarivanje prava.

[…]

[…]

(55) Budući da ciljeve ove Direktive, posebno poboljšanje sposobnosti članova u ostvarivanju kontrole nad aktivnostima organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, jamčenje dovoljne transparentnosti organizacija za kolektivno ostvarivanje prava te poboljšanje postupka izdavanja odobrenja važećih za više državnih područja za prava autorâ na glazbena djela za internetsko korištenje, države članice ne mogu dovoljno postići te oni stoga, zbog svojeg opsega i učinaka, mogu biti bolje postignuti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti kako je navedeno u članku 5. [UEU-a]. U skladu s načelom proporcionalnosti, kako je predviđeno u istom članku, ova se Direktiva ograničava na ono što je nužno za postizanje tih ciljeva."

12 U skladu s člankom 1. te direktive, naslovljenim „Sadržaj":

„Ovom se Direktivom uređuju uvjeti potrebni za osiguravanje pravilnog funkcioniranja upravljanja autorskim i srodnim pravima od strane organizacija za kolektivno ostvarivanje prava. Također se uređuju uvjeti za izdavanje odobrenja važećih za više državnih područja za prava autorâ na glazbenim djelima za internetsko korištenje na unutarnjem tržištu od strane organizacija za kolektivno ostvarivanje prava."

13 Članak 2. navedene direktive, naslovljen „Područje primjene”, glasi:

„1. Glave I., II., IV. i V. s izuzetkom članka 34. stavka 2. i članka 38. primjenjuju se na sve organizacije za kolektivno ostvarivanje prava s poslovnim nastanom u Uniji.

2. Glava III. i članak 34. stavak 2. i članak 38. primjenjuju se na organizacije za kolektivno ostvarivanje prava s poslovnim nastanom u Uniji koje upravljaju pravima autorâ na glazbenim djelima za internetsko korištenje na više državnih područja.

3. Relevantne odredbe ove Direktive primjenjuju se na subjekte koji su izravno ili neizravno u vlasništvu ili ih nadzire, u cijelosti ili djelomično, organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, pod uvjetom da ti subjekti obavljaju djelatnost koja bi, ako je obavlja organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, podlijegala odredbama ove Direktive.

4. Članak 16. stavak 1., članci 18. i 20., članak 21. stavak 1. točke (a), (b), (c), (e), (f) i (g) te članci 36. i 42. primjenjuju se na sve neovisne upravljačke subjekte s poslovnim nastanom u Uniji.”

14 Članak 3. te direktive, naslovljen „Definicije”, određuje:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) ‚organizacija za kolektivno ostvarivanje prava’ znači svaka organizacija koja je u skladu sa zakonom ili prijenosom prava, odobrenjem ili drugim ugovornim sporazumom ovlaštena za upravljanje autorskim ili srodnim pravima u ime više od jednog nositelja prava u zajedničku korist tih nositelja prava kao svojom jedinom ili glavnom svrhom i koja ispunjava jedan ili oba sljedeća kriterija:
   i. u vlasništvu je svojih članova ili pod njihovim nadzorom;
   ii. ustrojena je na neprofitnoj osnovi;

(b) ‚neovisni upravljački subjekt’ znači svaka organizacija koja je u skladu sa zakonom ili prijenosom prava, odobrenjem ili drugim ugovornim sporazumom ovlaštena za upravljanje autorskim ili srodnim pravima u ime više od jednog nositelja prava u zajedničku korist tih nositelja prava kao svojom jedinom i glavnom svrhom i koja je:
   i. niti u vlasništvu niti pod nadzorom, u cijelosti ili djelomičnom, nositelja prava; i
   ii. ustrojena je na profitnoj osnovi;

[…]

(j) ‚sporazum o zastupanju’ znači svaki sporazum između organizacije za kolektivno ostvarivanje prava kojim jedna organizacija za kolektivnoostvarivanje prava ovlašćuje drugu organizaciju za kolektivno ostvarivanje prava za upravljanje pravima koja ona zastupa, uključujući i sporazum zaključen prema člancima 29. i 30.;

[…]”

15 Članak 4. Direktive 2014/26, naslovljen „Opća načela”, predviđa:

„Države članice osiguravaju da organizacije za kolektivno ostvarivanje prava djeluju u najboljem interesu nositelja prava čija prava zastupaju i da im ne nameću obveze koje nisu objektivno nužne za zaštitu njihovih prava i interesa ili za učinkovito upravljanje njihovim pravima.”

16 U skladu s člankom 5. te direktive, naslovljenim „Prava nositelja žiga”:

„1. Države članice osiguravaju da nositelji prava imaju prava kako je utvrđeno u stavcima 2. do 8. te da su ta prava navedena u statutu ili uvjetima članstva organizacije za kolektivno ostvarivanje prava.

2. Nositelji prava imaju pravo ovlastiti organizaciju za kolektivno ostvarivanje prava po svom izboru da upravlja njihovim pravima, kategorijama prava ili vrstama djela ili drugim sadržajima po njihovom izboru, za državna područja po njihovom izboru, neovisno o državi članici nacionalnosti, boravišta ili poslovnog nastana organizacije za kolektivno ostvarivanje prava ili nositelja prava. Osim ako organizacija za kolektivno ostvarivanje prava nema objektivno opravdane razloge da odbije upravljanje, obvezna je upravljati takvim pravima, kategorijama prava ili vrstama djela te drugim sadržajima pod uvjetom da je upravljanje obuhvaćeno područjem njihove djelatnosti.

3. Nositelji prava imaju pravo izdavati odobrenja za nekomercijalno korištenje bilo kojih prava, kategorija prava ili vrsta djela te drugih sadržaja po njihovu izboru.

4. Nositelji prava imaju pravo raskinuti ovlaštenje za upravljanje pravima, kategorijama prava ili vrstama djela te drugim sadržajima koje su povjerili organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava ili povući iz organizacije za kolektivno ostvarivanje prava bilo koje pravo, kategoriju prava ili vrstu djela te druge sadržaje po svom izboru, kao što je određeno stavkom 2., za državna područja po njihovom izboru, nakon razumnog otkaznog roka koji nije duži od šest mjeseci. Organizacija za kolektivno ostvarivanje prava može odlučiti da takvo otkazivanje ili povlačenje stupa na snagu samo na kraju financijske godine.

5. Ako postoje iznosi koji pripadaju nositeljima prava za ostvarivanje prava koji su nastali prije nego što je na snagu stupilo otkazivanje ovlasti ili povlačenje prava ili u okviru odobrenja zajamčenog prije nego što je na snagu stupilo takvo otkazivanje ovlasti ili povlačenje prava, nositelj prava zadržava svoja prava iz članaka 12., 13., 18., 20., 28. i 33.

6. Organizacija za kolektivno ostvarivanje prava ne ograničava korištenje prava predviđeno stavcima 4. i 5. na način da zahtijeva, kao uvjet za ostvarivanje tih prava, da se upravljanje pravima ili kategorijama prava ili vrstama djela te drugim sadržajima koji su predmet otkazivanja ili povlačenja povjeri drugoj organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava.

[…]”

17 Članak 6. navedene direktive, naslovljen „Pravila članstva organizacija za kolektivno ostvarivanje prava”, u stavku 2. određuje:

„Organizacija za kolektivno ostvarivanje prava prihvaća nositelje prava i subjekte koji zastupaju nositelje prava, uključujući i druge organizacije za kolektivno ostvarivanje prava i udruženja nositelja prava kao članove ako ispunjavaju uvjete za članstvo, koji se temelje na objektivnim, transparentnim i nediskriminirajućim kriterijima. […]”

18 U skladu s člankom 16. Direktive 2014/26, naslovljenim „Izdavanje odobrenja”:

„1. Države članice osiguravaju da organizacije za kolektivno ostvarivanje prava i korisnici vode pregovore u vezi s izdavanjem odobrenja u dobroj vjeri. […]

2. Uvjeti izdavanja odobrenja temelje se na objektivnim i nediskriminirajućim kriterijima. […]

Nositelji prava dobivaju primjerenu naknadu za korištenje pravima. Tarife za ekskluzivna prava i prava na naknadu moraju biti razumne, između ostalog, u odnosu na ekonomsku vrijednost uporabe prava u trgovini imajući u vidu vrstu i raspon uporabe djela i drugog sadržaja, kao i ekonomsku vrijednost usluge pružene od strane organizacije za kolektivno ostvarivanje prava. […]

3. Organizacije za kolektivno ostvarivanje prava bez neopravdane odgode odgovaraju na zahtjeve korisnika, navodeći, između ostalog, podatke koje organizacija za kolektivno ostvarivanje prava treba da bi ponudila odobrenje.

Po primitku svih relevantnih informacija, organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, bez neopravdane odgode, nudi odobrenje ili korisniku daje razumnu izjavu u kojoj objašnjava zašto ne namjerava izdati odobrenje za određenu uslugu.

[…]”

19 Članak 30. te direktive, naslovljen „Obveza zastupanja druge organizacije za kolektivno ostvarivanje prava u vezi s izdavanjem odobrenja za više državnih područja”, u stavku 1. određuje:

„Ako organizacija za kolektivno ostvarivanje prava koja ne izdaje niti nudi izdavanje odobrenja za internetska prava na glazbena djela iz vlastitog repertoara za više državnih područja zatraži od druge organizacije za kolektivno ostvarivanje prava da stupi u sporazum o zastupanju radi zastupanja tih prava, države članice osiguravaju da organizacija za kolektivno ostvarivanje prava kojoj je zahtjev upućen treba se složiti s takvim zahtjevom ako već izdaje ili nudi izdavanje odobrenja za istu kategoriju internetskih prava na glazbena djela za više državnih područja iz repertoara jedne ili više drugih organizacija za kolektivno ostvarivanje prava.”

20 U skladu s člankom 36. navedene direktive, naslovljenim „Usklađenost”:

„1. Države članice osiguravaju da nadležna tijela imenovana u tu svrhu nadziru usklađenost organizacija za kolektivno ostvarivanje prava s poslovnim nastanom na svojem državnom području s odredbama nacionalnog zakona donesenog u skladu sa zahtjevima iz ove Direktive.

[…]

3. Države članice osiguravaju da nadležna tijela imenovana u tu svrhu imaju ovlast nametnuti odgovarajuće kazne ili poduzeti odgovarajuće mjere u slučaju neusklađenosti s odredbama nacionalnog zakona donesenog u okviru provedbe ove Direktive. Te kazne i mjere moraju biti učinkovite, razmjerne i odvraćajuće.

[…]”

21 Članak 39. Direktive 2014/26 naslovljen „Izvješćivanje organizacija za kolektivno ostvarivanje prava“ propisuje:

„Do 10. travnja 2016. države članice na temelju informacija kojima raspolažu [Europskoj k]omisiji dostavljaju popis organizacija za kolektivno ostvarivanje prava koje imaju poslovni nastan na njihovom državnom području.

Države članice javljaju Komisiji sve izmjene tog popisa bez neopravdane odgode.

Komisija te informacije objavljuje i ažurira.”

22 Člankom 41. te direktive, naslovljenim „Stručna skupina”, određuje se:

„Ovime se uspostavlja stručna skupina. Sastoji se od predstavnika nadležnih tijela država članica, a njome predsjeda predstavnik Komisije. Stručna se skupina sastaje ili na inicijativu predsjednika ili na zahtjev delegacija država članica. Zadaće skupine su sljedeće:

(a) istraživanje utjecaja prenošenja ove Direktive na funkcioniranje organizacija za kolektivno ostvarivanje prava i nezavisnih subjekata za upravljanje na unutarnjem tržištu te isticanje bilo kakvih poteškoća;

[…]”

Talijansko pravo

23 Člankom 180. leggea n. 633 – Protezione del diritto d’autore e di altri diritti connessi al suo esercizio (Zakon br. 633 o zaštiti autorskog prava i drugih prava povezanih s njegovim ostvarivanjem) od 22. travnja 1941., kako je izmijenjen decreto leggeom n. 148 – Disposizioni urgenti in materia finanziaria e per esigenze indifferibili (Uredba sa zakonskom snagom br. 148 o hitnim odredbama u području financija i za neodgodive potrebe) od 16. listopada 2017. (u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti autorskog prava), određuje se:

„Isključivo pravo obavljanja djelatnosti koja se izravno ili neizravno provodi u obliku intervencije, posredovanja, ovlaštenja, zastupanja ili čak i ustupanja prava predstavljanja, izvođenja, glumačke izvedbe, emitiranja, uključujući priopćavanje javnosti putem satelita te mehaničku i kinematografsku reprodukciju zaštićenih djela, imaju Società italiana degli autori ed editori (SIAE) i druge organizacije za kolektivno ostvarivanje prava iz [decreta legislativo n. 35 –Attuazione della direttiva 2014/26/UE sulla gestione collettiva dei diritti d’autore e dei diritti connessi e sulla concessione di licenze multiterritoriali per i diritti su opere musicali per l’uso online nel mercato interno (Zakonodavna uredba br. 35 o prenošenju [Direktive 2014/26/EU]) od 15. ožujka 2017. (GURI br. 72 od 27. ožujka 2017., u daljnjem tekstu: Zakonodavna uredba br. 35/2017)].

Ta djelatnost obavlja se u svrhu:

1. izdavanja odobrenja i autorizacija za korištenje zaštićenih djela u ime i u korist nositelja prava;

2. stjecanja prihoda od takvih odobrenja i autorizacija;

3. raspodjele tih prihoda među nositeljima prava.

Djelatnost [SIAE-a] također se obavlja u skladu sa standardima utvrđenima propisima u stranim zemljama u kojima ima organizirano predstavništvo.

Navedena ekskluzivnost ovlasti ne dovodi u pitanje pravo autora, njegovih nasljednika ili pravnih sljednika da izravno upravljaju svojim pravima koja im se priznaju u skladu s ovim zakonom.

[…]”

24 U skladu s člankom 4. stavkom 2. Zakonodavne uredbe br. 35/2017:

„Nositelji prava mogu organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava ili neovisnom upravljačkom subjektu po svojem izboru povjeriti upravljanje svojim pravima, kategorijama prava ili vrstama djela i drugim zaštićenim sadržajima, za državna područja koja su naznačili, neovisno o državi članici nacionalnosti, boravišta ili poslovnog nastana organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, neovisnog upravljačkog subjekta ili nositelja prava, ne dovodeći u pitanje odredbe članka 180. [Zakona o zaštiti autorskog prava] u vezi s djelatnosti posredovanja autorskim pravima."

Glavni postupak i prethodno pitanje

25 LEA je organizacija za kolektivno ostvarivanje prava uređena talijanskim pravom i ovlaštena za posredovanje autorskim pravima u Italiji.

26 Jamendo, društvo osnovano u skladu s luksemburškim pravom, neovisni je upravljački subjekt koji od 2004. obavlja svoju djelatnost u Italiji.

27 Organizacija LEA je pred Tribunaleom ordinario di Roma (Redovni sud u Rimu, Italija), sudom koji je uputio zahtjev, pokrenula postupak za izdavanje sudskog naloga u odnosu na društvo Jamendo, s ciljem da se tom društvu naloži da prestane sa svojom djelatnosti posredovanja u području autorskog prava u Italiji. U potporu tom zahtjevu organizacija LEA poziva se na činjenicu da društvo Jamendo u Italiji tu djelatnost obavlja nezakonito jer, kao prvo, nije uvršteno na popis organizacija ovlaštenih za posredovanje autorskim pravima u Italiji, kao drugo, nije ispunilo posebne zahtjeve predviđene Zakonodavnom uredbom br. 35/2017 i, kao treće, nije obavijestilo Ministarstvo telekomunikacija o početku obavljanja navedene djelatnosti, čime je povrijedilo članak 8. te zakonodavne uredbe.

28 Društvo Jamendo pred sudom koji je uputio zahtjev navodi da je Direktiva 2014/26 nepravilno prenesena u talijansko pravo, pri čemu tvrdi da talijanski zakonodavac neovisnim upravljačkim subjektima nije dodijelio prava predviđena tom direktivom.

29 U tom pogledu društvo Jamendo na temelju članka 180. Zakona o zaštiti autorskog prava navodi da samo SIAE i druge organizacije za kolektivno ostvarivanje prava navedene u tom članku mogu obavljati djelatnosti posredovanja u Italiji, čime se neovisnim upravljačkim subjektima zabranjuje da posluju u području posredovanja autorskim pravima te ih se prisiljava da sklope sporazume o zastupanju sa SIAE-om ili drugim ovlaštenim organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava.

30 Podredno, društvo Jamendo ističe da se njegova djelatnost ne odnosi na kolektivno upravljanje, nego na izravno upravljanje autorskim pravima, pozivajući se u tom pogledu na uvodnu izjavu 16. Direktive 2014/26, iz koje proizlazi da subjekti koji izdaju odobrenja za prava koja su na njih prenesena na temelju „pojedinačno" ugovorenih sporazuma nisu obuhvaćeni pojmom „neovisni upravljački subjekti" u smislu članka 3. točke (b) te direktive.

31 Sud koji je uputio zahtjev smatra, s jedne strane, da se djelatnost društva Jamendo ne može kvalificirati kao „izravno upravljanje" s obzirom na to da ono dodjeljuje odobrenja i pododobrenja, naplaćuje naknade na temelju broja korištenja djela i kao protučinidbu zadržava određeni postotak naplaćenog iznosa. Čini se da ni ugovori koje društvo Jamendo sklapa sa svojim članovima nisu rezultat pojedinačnih pregovora te izbor između različitih mogućnosti ne može dovesti u pitanje kvalifikaciju tih ugovora kao „ugovora o članstvu", što sprječava da se svaki od navedenih ugovora smatra rezultatom posebnih pregovora.

32 S druge strane, taj sud ističe da članak 180. Zakona o zaštiti autorskog prava ne dopušta neovisnim upravljačkim subjektima obavljanje djelatnosti posredovanja u ostvarivanju prava predstavljanja, izvođenja, glumačke izvedbe, emitiranja, uključujući priopćavanje javnosti putem satelita te mehaničku i kinematografsku reprodukciju zaštićenih djela.

33 U tim je okolnostima Tribunale ordinario di Roma (Redovni sud u Rimu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Treba li Direktivu [2014/26] tumačiti na način da joj se protivi nacionalno zakonodavstvo kojim se pristup tržištu posredovanja autorskim pravima ili u svakom slučaju izdavanje odobrenja korisnicima ograničava samo na subjekte koji se u skladu s definicijom iz te direktive mogu kvalificirati kao organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, isključujući one koji se mogu kvalificirati kao neovisni upravljački subjekti, osnovani u dotičnoj državi članici ili drugim državama članicama?”

Dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku

34 Talijanska vlada se na raspravi pred Sudom pozvala na nedopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku jer je spor u glavnom postupku fiktivan.

35 Prema mišljenju te vlade, činjenica da su stranke u glavnom postupku pred Sudom iznijele podudarna stajališta kojima se u biti želi utvrditi neusklađenost s pravom Unije talijanskog zakonodavstva kojim se pristup djelatnosti posredovanja u području autorskih prava ograničava samo na organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, uz isključenje neovisnih upravljačkih subjekata, dovoljna je za utvrđivanje umjetne prirode glavnog postupka.

36 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, u okviru njegove suradnje s nacionalnim sudovima uspostavljene člankom 267. UFEU-a, samo na nacionalnom sudu pred kojim se vodi postupak i koji treba preuzeti odgovornost za sudsku odluku koju će donijeti da, s obzirom na posebnosti predmeta, ocijeni je li mu za donošenje odluke potrebna prethodna odluka kao i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu. Posljedično, ako se postavljena pitanja odnose na tumačenje prava Unije, Sud načelno mora donijeti odluku (presuda od 12. listopada 2023., INTER CONSULTING, C-726/21, EU:C:2023:764, t. 32. i navedena sudska praksa).

37 Iz navedenoga proizlazi da pitanja koja se odnose na pravo Unije uživaju pretpostavku relevantnosti. Sud može odbiti odlučiti o prethodnom pitanju koje je uputio nacionalni sud samo ako je očito da zatraženo tumačenje ili ocjena valjanosti pravnog pravila Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora u glavnom postupku, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima kako bi mogao dati koristan odgovor na upućena pitanja (presuda od 12. listopada 2023., INTER CONSULTING, C-726/21, EU:C:2023:764, t. 33. i navedena sudska praksa).

38 Točno je da u ovom slučaju valja primijetiti da organizacija LEA pred sudom koji je uputio zahtjev zahtijeva da se društvu Jamendo naloži da prestane obavljati svoju djelatnost posredovanja u području autorskog prava u Italiji jer se tim obavljanjem povrjeđuje talijanski propis o kojem je riječ u glavnom postupku, dok organizacija LEA u pisanim očitovanjima koja je podnijela Sudu u biti tvrdi da taj talijanski propis nije u skladu s pravom Unije.

39 S obzirom na to, uzimajući u obzir sudsku praksu navedenu u točkama 36. i 37. ove presude, ta okolnost, kao i ona da se stranke u glavnom postupku slažu o tumačenju prava Unije koje treba prihvatiti, ne može biti dovoljna da bi utjecala na postojanje spora u glavnom postupku niti, slijedom toga, na dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku ako ne postoje elementi koji bi očito upućivali na to da je taj spor umjetan ili fiktivan (vidjeti u tom smislu presude od 22. studenoga 2005., Mangold, C-144/04, EU:C:2005:709, t. 37. do 39. i od 19. lipnja 2012., Chartered Institute of Patent Attorneys, C-307/10, EU:C:2012:361, t. 31. do 34.).

40 Međutim, valja istaknuti da sud koji je uputio zahtjev u tekstu svojeg prethodnog pitanja upućuje na neovisne upravljačke subjekte, osnovane „u dotičnoj državi članici ili drugim državama članicama”. Međutim, društvo Jamendo ima sjedište u Luksemburgu i nijedan element iz spisa kojim Sud raspolaže ne upućuje na to da se glavni postupak odnosi na bilo koji neovisni upravljački subjekt s poslovnim nastanom u Italiji. U tim okolnostima valja utvrditi da je prethodno pitanje hipotetske naravi u dijelu u kojem se odnosi na neovisne upravljačke subjekte s poslovnim nastanom u predmetnoj državi članici.

41 Stoga, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 37. ove presude, zahtjev za prethodnu odluku treba proglasiti nedopuštenim u dijelu u kojem se odnosi na neovisne upravljačke subjekte s poslovnim nastanom u Italiji.

O prethodnom pitanju

42 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li Direktivu 2014/26 tumačiti na način da joj se protivi zakonodavstvo države članice kojim se općenito i potpuno isključuje mogućnost da neovisni upravljački subjekti s poslovnim nastanom u drugoj državi članici pružaju svoje usluge upravljanja autorskim pravom u toj prvoj državi članici.

43 Kao što to proizlazi iz uvodnih izjava 7., 8. i 55. te direktive, njezin je cilj omogućiti koordinaciju nacionalnih propisa povezanih s pristupom djelatnosti upravljanja autorskim i srodnim pravima od strane organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, modalitetima njihova upravljanja i okvirima nadzora kao i uvjetima za izdavanje odobrenja važećih za više državnih područja za prava autorâ na glazbenim djelima za internetsko korištenje, s ciljem zaštite interesa članova organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, nositelja prava i trećih strana osiguravajući da uživaju jednaku zaštitu u cijeloj Uniji.

44 U tu svrhu članak 1. navedene direktive, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 9., predviđa da se tom direktivom utvrđuju, među ostalim, zahtjevi koji se primjenjuju na organizacije za kolektivno ostvarivanje prava kako bi se osigurao visok standard upravljanja, financijskog upravljanja, transparentnosti i izvještavanja.

45 Smatrajući, kao što je to navedeno u uvodnoj izjavi 15. Direktive 2014/26, da neovisni upravljački subjekti, iako su poslovni subjekti koji se razlikuju od organizacija za kolektivno ostvarivanje prava zbog, među ostalim, činjenice da nisu u vlasništvu ili pod nadzorom nositelja prava, obavljaju iste djelatnosti kao i organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, zakonodavac Unije smatrao je da bi im trebalo nametnuti obvezu dostavljanja određenih informacija.

46 U tu svrhu članak 2. stavak 4. Direktive 2014/26 čini primjenjivim na neovisne upravljačke subjekte određene posebne odredbe te direktive koje se odnose na priopćavanje informacija nositeljima prava koje ti subjekti zastupaju, organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava, korisnicima i javnosti.

47 Međutim, članak 5. te direktive, koji u stavku 2. dodjeljuje nositeljima prava pravo izbora organizacije za kolektivno ostvarivanje prava koja će ih zastupati, i to neovisno o državi članici nacionalnosti, boravišta ili poslovnog nastana organizacije za kolektivno ostvarivanje prava ili nositelja prava, nije dio odredbi navedenih u članku 2. stavku 4. navedene direktive.

48 Osim toga, kao što je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 38. svojeg mišljenja, nijedna druga odredba Direktive 2014/26 ne uređuje pristup tih subjekata djelatnosti upravljanja autorskim pravima.

49 Točno je da se u uvodnoj izjavi 19. Direktive 2014/26 navodi, među ostalim, da bi nositelji prava trebali moći s lakoćom povući ta prava ili kategorije prava iz organizacije za kolektivno ostvarivanje prava te njima upravljati pojedinačno ili upravljanje tim pravima povjeriti drugoj organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava ili drugom subjektu neovisno o državi članici nacionalnosti, boravišta ili poslovnog nastana organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, drugog subjekta ili nositelja prava.

50 Međutim, s jedne strane, mogućnost da nositelji prava opozovu upravljanje tim pravom organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava, utvrđena u članku 5. stavku 4. te direktive, ne podrazumijeva obvezu država članica da osiguraju da ti nositelji raspolažu pravom da ovlaste neovisni upravljački subjekt po svojem izboru da upravlja njihovim pravima, neovisno o državi članici državljanstva, boravišta ili poslovnog nastana tog subjekta.

51 S druge strane, uvodna izjava 19. navedene direktive ne može dovesti do tumačenja njezina članka 2. stavka 4. i članka 5. stavka 2. koje nije u skladu s tekstom tih odredbi. Naime, prema ustaljenoj sudskoj praksi, iako se preambulom akta Unije može pojasniti sadržaj njegovih odredbi te ona pruža elemente tumačenja kojima se može pojasniti volja autora navedenog akta, ona nema pravno obvezujuću snagu i ne može se na nju pozivati ni kako bi se odstupilo od samih odredbi predmetnog akta ni kako bi se te odredbe tumačile na način očito suprotan njihovu tekstu (vidjeti u tom smislu presudu od 25. ožujka 2021., Balgarska Narodna Banka, C-501/18, EU:C:2021:249, t. 90. i navedenu sudsku praksu).

52 Slijedom toga, s obzirom na činjenicu da se u članku 2. stavku 4. Direktive 2014/26 iscrpno navode odredbe primjenjive na neovisna upravljačka tijela, članak 5. stavci 1., 2. i 4. te direktive, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 19., ne može se tumačiti na način da državama članicama nalaže da osiguraju da nositelji prava imaju pravo ovlastiti neovisni upravljački subjekt po svojem izboru da upravlja njihovim pravima neovisno o državi članici nacionalnosti, boravišta ili poslovnog nastana neovisnog upravljačkog subjekta ili nositelja prava o kojima je riječ.

53 Budući da u Direktivi 2014/26 ne postoji takva obveza i, općenitije, odredba kojom se uređuje pristup tih subjekata djelatnosti upravljanja autorskim pravom, valja smatrati da se tom direktivom ne usklađuju uvjeti za takav pristup i da joj se stoga ne protivi zakonodavstvo države članice kojim se općenito i potpuno isključuje mogućnost da neovisni upravljački subjekti sa sjedištem u drugoj državi članici pružaju svoje usluge upravljanja autorskim pravom u toj prvoj državi članici.

54 Međutim, iz toga se ne može zaključiti da takvo nacionalno zakonodavstvo nije obuhvaćeno pravom Unije u cijelosti niti, *a fortiori*, da je u skladu s tim pravom.

55 U ovom slučaju iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da spor u glavnom postupku karakterizira situacija koja je povezana s trgovinom između država članica, s obzirom na to da Jamendo, društvo osnovano u skladu s luksemburškim pravom, na temelju talijanskog zakonodavstva ne može pružati usluge upravljanja autorskim i srodnim pravima u Italiji kao neovisni upravljački subjekt. Iz tih elemenata proizlazi da je, uzimajući u obzir predmet glavnog postupka, na Sudu da, radi davanja korisnog odgovora sudu koji je uputio zahtjev, protumači druge odredbe prava Unije.

56 Naime, budući da uređuje situacije koje su povezane s trgovinom među državama članicama, takvo zakonodavstvo može biti obuhvaćeno odredbama UFEU-a koje se odnose na temeljne slobode (vidjeti u tom smislu presudu od 18. rujna 2019., VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, t. 49. i navedenu sudsku praksu).

57 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je, u okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda uspostavljene u članku 267. UFEU-a, na Sudu da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da riješi spor koji se pred njim vodi. Slijedom toga, čak i ako je sud koji je uputio zahtjev formalno ograničio svoja pitanja na tumačenje određenih odredaba prava Unije, ta okolnost ne sprečava Sud da mu pruži sve elemente tumačenja prava Unije koji mogu biti korisni za rješavanje predmeta koji se pred njim vodi, bez obzira na to je li se taj sud u tekstu svojeg pitanja na njih pozvao. U tom je pogledu na Sudu da iz svih podataka koje je dostavio nacionalni sud, a osobito iz obrazloženja odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, izvede one elemente tog prava koje treba tumačiti uzimajući u obzir predmet glavnog postupka (vidjeti u tom smislu presudu od 18. rujna 2019., VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, t. 50. i navedenu sudsku praksu).

58 Osim toga, samo nacionalnu mjeru iz područja u kojem je provedeno iscrpno usklađivanje na razini Unije valja ocjenjivati s obzirom na te mjere usklađivanja, a ne s obzirom na odredbe primarnog prava (vidjeti u tom smislu presudu od 18. rujna 2019., VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, t. 52.).

59 U ovom slučaju, kao što to proizlazi iz točke 53. ove presude, Direktiva 2014/26 doduše nije uskladila uvjete pristupa neovisnih upravljačkih subjekata djelatnosti ostvarivanja autorskog prava. Međutim, kao što je to učinio i nezavisni odvjetnik u točkama 40. i 41. svojeg mišljenja, valja još ispitati mogu li usluge upravljanja autorskim i srodnim pravima koje pruža neovisni upravljački subjekt kao što je društvo Jamendo biti obuhvaćene materijalnim područjem primjene Direktive 2000/31 ili Direktive 2006/123.

60 U tom pogledu najprije valja istaknuti da se, na temelju članka 1. stavka 1. Direktive 2000/31, njome posebno uređuju usluge informacijskog društva. Na temelju članka 3. stavka 1. te direktive, ta se direktiva ne primjenjuje ako su njezine odredbe u suprotnosti s odredbom nekog drugog akta Unije koji uređuje posebne aspekte pristupa uslužnoj djelatnosti ili njezina izvođenja u specifičnim sektorima ili za specifične struke.

61 Stoga najprije valja ispitati je li djelatnost upravljanja autorskim pravom koju obavljaju neovisni upravljački subjekti uređena Direktivom 2000/31 i, u suprotnom, je li ta djelatnost obuhvaćena područjem primjene Direktive 2006/123.

Primjenjivost Direktive 2000/31

62 Člankom 3. stavkom 2. Direktive 2000/31 državama članicama se zabranjuje da ograniče slobodno kretanje usluga informacijskog društva iz neke druge države članice.

63 Međutim, na temelju članka 3. stavka 3. te direktive, stavci 1. i 2. tog članka ne primjenjuju se na „područja" iz Priloga navedenoj direktivi, koja obuhvaćaju, među ostalim, „autorsko pravo" i „srodna prava".

64 Valja utvrditi da je odstupanje koje predviđa članak 3. stavak 3. Direktive 2000/31 široko formulirano i odnosi se općenito na ograničenja slobode pružanja usluga koja ulaze u „područje" autorskih i srodnih prava.

65 Osim toga, ništa u toj direktivi ne upućuje na to da je zakonodavac Unije, time što je usvojio to odstupanje, želio iz njegova dosega isključiti usluge upravljanja autorskim i srodnim pravima.

66 Slijedom toga, valja smatrati da je upravljanje autorskim i srodnim pravima, koje, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 2. Direktive 2014/26, obuhvaća, među ostalim, izdavanje odobrenja korisnicima, praćenje ostvarivanja prava, provedbu autorskog prava i povezanih prava, prikupljanje prihoda od iskorištavanja prava i raspodjelu iznosa koji pripadaju nositeljima prava, obuhvaćeno iznimkom predviđenom u članku 3. stavku 3. Direktive 2000/31, u vezi s prilogom toj direktivi.

67 To tumačenje ne može se dovesti u pitanje činjenicom da članak 3. stavak 3. Direktive 2000/31, kao odstupanje od općeg pravila predviđenog u članku 3. stavku 2. te direktive, treba usko tumačiti. Naime, iako iz ustaljene sudske prakse proizlazi da odredbe koje odstupaju od temeljne slobode treba usko tumačiti, ipak treba paziti na očuvanje korisnog učinka tako uspostavljenog odstupanja i poštovati njegovu svrhu (vidjeti u tom smislu presudu od 4. listopada 2011., Football Association Premier League i dr., C-403/08 i C-429/08, EU:C:2011:631, t. 162. i 163.).

68 U tim okolnostima valja utvrditi da se odredbe Direktive 2000/31 ne primjenjuju na usluge upravljanja autorskim i srodnim pravima.

Primjenjivost Direktive 2006/123

69 Na temelju članka 1. stavka 1. Direktive 2006/123, njezina je svrha, među ostalim, olakšati ostvarivanje slobodnog kretanja usluga uz istodobno jamčenje visoke razine kvalitete usluga.

70 U tu svrhu članak 16. stavak 1. prvi podstavak te direktive predviđa da države članice poštuju pravo pružatelja usluga da djeluju u državi članici u kojoj nemaju poslovni nastan.

71 Međutim, na temelju članka 17. točke 11. navedene direktive, njezin članak 16. ne primjenjuje se na autorska i srodna prava.

72 Sud je tu odredbu protumačio na način da je djelatnost kolektivnog ostvarivanja autorskog prava isključena iz područja primjene članka 16. Direktive 2006/123 (presuda od 27. veljače 2014., OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, t. 65.).

73 Naime, to odstupanje, poput onog koje predviđa članak 3. stavak 3. Direktive 2000/31, formulirano je široko i općenito se odnosi na autorska i srodna prava, tako da se iz članka 17. točke 11. Direktive 2006/123 ne može zaključiti da je zakonodavac Unije namjeravao isključiti usluge upravljanja autorskim i srodnim pravima iz područja primjene navedenog odstupanja.

74 Iz toga proizlazi da usluge upravljanja autorskim i srodnim pravima nisu obuhvaćene područjem primjene članka 16. Direktive 2006/123.

75 Budući da pristup neovisnih upravljačkih subjekata djelatnosti upravljanja autorskim pravima nije predmet, kao što to proizlazi iz točaka 53., 68. i 74. ove presude, iscrpnog usklađivanja na razini Unije, određivanje pravila u tom području ostaje u nadležnosti država članica, pod uvjetom da se poštuju odredbe UFEU-a, a pogotovo one koje se odnose na temeljne slobode (vidjeti u tom smislu presudu od 18. rujna 2019., VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, t. 56. i navedenu sudsku praksu). Stoga nacionalni propis poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku treba ocjenjivati s obzirom na relevantne odredbe primarnog prava, u ovom slučaju članak 56. UFEU-a.

Usklađenost mjere o kojoj je riječ u glavnom postupku sa slobodom pružanja usluga zajamčenom člankom 56. UFEU-a

76 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, članku 56. UFEU-a protivi se svaka nacionalna mjera koja je, iako jednako primjenjiva, takve naravi da zabranjuje, ometa ili čini manje privlačnim za državljane Europske unije korištenje slobode pružanja usluga zajamčene tim člankom UFEU-a (vidjeti u tom smislu presudu od 11. veljače 2021., Katoen Natie Bulk Terminals i General Services Antwerp, C-407/19 i C-471/19, EU:C:2021:107, t. 58. i navedenu sudsku praksu).

77 U ovom slučaju valja utvrditi da nacionalna mjera poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, s obzirom na to da neovisnim upravljačkim subjektima s poslovnim nastanom u drugoj državi članici ne dopušta da u Italiji pružaju svoje usluge upravljanja autorskim i srodnim pravima, čime ih se obvezuje na sklapanje ugovora o zastupanju s organizacijom za kolektivno ostvarivanje prava ovlaštenom u toj državi članici, očito predstavlja ograničenje slobode pružanja usluga zajamčene člankom 56. UFEU-a.

78 Međutim, to ograničenje može se opravdati važnim razlozima u općem interesu, pod uvjetom da je prikladno za jamčenje ostvarenja dotičnog cilja od javnog interesa i da ne prekoračuje ono što je nužno za postizanje tog cilja (vidjeti u tom smislu presudu od 27. veljače 2014., OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, t. 70.).

Postojanje važnog razloga u općem interesu kojim se može opravdati predmetno ograničenje

79 Na temelju ustaljene sudske prakse, zaštita prava intelektualnog vlasništva predstavlja važan razlog u općem interesu (presuda od 27. veljače 2014., OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, t. 71. i navedena sudska praksa).

80 Stoga se propis poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku može opravdati s obzirom na cilj zaštite autorskog prava.

Proporcionalnost predmetnog ograničenja

81 Kad je riječ o proporcionalnosti predmetnog ograničenja, valja provjeriti, kao prvo, je li ograničenje koje se sastoji od isključenja neovisnih upravljačkih subjekata sa sjedištem u drugoj državi članici iz djelatnosti posredovanja autorskim pravom prikladno za jamčenje ostvarenja cilja od općeg interesa povezanog sa zaštitom autorskog prava koji se nastoji postići takvom mjerom.

82 U tom pogledu Sud je smatrao da nacionalni propis koji radi ostvarivanja autorskih prava u vezi s jednom kategorijom zaštićenih djela dodjeljuje monopol na području dotične države članice društvu za kolektivno ostvarivanje treba smatrati prikladnim da zaštiti prava intelektualnog vlasništva ako je takve naravi da može omogućiti učinkovito ostvarivanje autorskih i srodnih prava kao i učinkovit nadzor njihova poštovanja na državnom području dotične države članice (presuda od 27. veljače 2014., OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, t. 72.).

83 Međutim, u ovom slučaju nacionalni propis o kojem je riječ u glavnom postupku organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava ne dodjeljuje monopol djelatnosti upravljanja autorskim pravima na području dotične države članice. Naime, člankom 180. Zakona o zaštiti autorskog prava omogućuje se da tu djelatnost na talijanskom državnom području ne obavlja samo SIAE nego i organizacije za kolektivno ostvarivanje prava iz Zakonodavne uredbe br. 35/2017, čijim se člankom 4. stavkom 2. predviđa da nositelji prava mogu organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava ili neovisnom upravljačkom subjektu po svojem izboru povjeriti upravljanje svojim pravima i to „neovisno o državi članici nacionalnosti, boravišta ili poslovnog nastana organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, neovisnog upravljačkog subjekta ili nositelja prava” o kojima je riječ, pri čemu se pojašnjava da primjena te odredbe ne dovodi u pitanje primjenu odredbi članka 180. Zakona o zaštiti autorskog prava.

84 Kao što to proizlazi iz zahtjeva za prethodnu odluku, učinak je navedene odredbe sprječavanje samostalnih upravljačkih subjekata s poslovnim nastanom u drugoj državi članici da obavljaju djelatnost upravljanja autorskim pravima u Italiji, pri čemu se organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava s poslovnim nastanom u drugim državama članicama dopušta da obavljaju takvu djelatnost.

85 U tom kontekstu valja podsjetiti na to da je, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, nacionalni propis prikladan za osiguranje ostvarenja zadanog cilja samo ako istinski odražava nastojanje njegova dosljednog i sustavnog postizanja (presuda od 3. veljače 2021., Fussl Modestraße Mayr, C-555/19, EU:C:2021:89, t. 59. i navedena sudska praksa).

86 Slijedom toga, valja ispitati ispunjava li se takav zahtjev različitim postupanjem kojemu talijanski propis o kojem je riječ u glavnom postupku podvrgava, s jedne strane, organizacije za kolektivno ostvarivanje prava i, s druge strane, neovisne upravljačke subjekte.

87 U tom pogledu valja istaknuti da su, za razliku od organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, koje su bile predmet opsežnog usklađivanja u pogledu pristupa djelatnosti upravljanja autorskim i srodnim pravima, načina upravljanja i okvira nadzora, neovisni upravljački subjekti, kao što to proizlazi iz članka 2. stavka 4. Direktive 2014/26, podvrgnuti samo ograničenom broju odredbi te direktive i da stoga više zahtjeva predviđenih tom direktivom nije primjenjivo na te subjekte.

88 Naime, kao prvo, samo organizacije za kolektivno ostvarivanje prava podliježu obvezi izdavanja odobrenja na temelju objektivnih i nediskriminirajućih kriterija na temelju članka 16. stavka 2. Direktive 2014/26, s obzirom na to da su neovisni upravljački subjekti samo obvezni u dobroj vjeri pregovarati o izdavanju odobrenja u skladu sa stavkom 1. tog članka i razmjenjivati sve informacije potrebne u tu svrhu. Na temelju članka 16. stavka 2., samo organizacije za kolektivno ostvarivanje prava podliježu obvezi da nositeljima prava dodijele odgovarajuću naknadu za uporabu njihovih prava. Organizacije za kolektivno ostvarivanje prava također su dužne primjenjivati razumne tarife, osobito u odnosu na ekonomsku vrijednost korištenja prava u trgovini imajući u vidu vrstu i raspon uporabe djela i drugog sadržaja, kao i ekonomsku vrijednost usluge pružene od strane organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, dok neovisni upravljački subjekti mogu primjenjivati željene tarife.

89 Za razliku od neovisnih upravljačkih subjekata, organizacije za kolektivno ostvarivanje prava usto su dužne, u skladu s člankom 16. stavkom 3. te direktive, bez neopravdane odgode odgovoriti na zahtjeve korisnika i ponuditi im odobrenje ili, ako to nije moguće, obrazložiti zbog čega ne namjeravaju izdati odobrenje za određenu uslugu.

90 Kao drugo, za razliku od organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, neovisni upravljački subjekti nisu obvezni prihvatiti nositelje prava kao članove ako ispunjavaju zahtjeve povezane s članstvom, koji se moraju temeljiti na objektivnim, transparentnim i nediskriminirajućim kriterijima, u skladu s člankom 6. stavkom 2. navedene direktive.

91 Kao treće, neovisni upravljački subjekti nisu dužni upravljati pravima nositelja koji su to zatražili, kao što se to člankom 5. stavkom 2. drugom rečenicom Direktive 2014/26 nalaže organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava, osim zbog objektivno opravdanih razloga, kada njihovo upravljanje ulazi u područje njihove djelatnosti, što znači da su slobodni odabrati financijski najisplativije kategorije prava i prepustiti organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava da upravljaju drugima. Ti subjekti ne podliježu ni obvezi iz članka 5. stavka 4. te direktive da poštuju slobodu nositelja prava da raskinu ovlaštenje za upravljanje njihovim pravima, kategorijama prava ili vrstama djela ili povuku prava za određena državna područja.

92 Kao četvrto, za razliku od organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, neovisni upravljački subjekti nisu vezani odredbama kojima se uređuju uvjeti za članstvo, modaliteti upravljanja i nadzora te sukobi interesa iz članaka 6. do 10. Direktive 2014/26, ni odredbama o žalbenim postupcima i postupcima rješavanja sporova iz njezinih članaka 33. do 35.

93 Kao peto, ti subjekti ne podliježu zahtjevima u području upravljanja prihodima koji proizlaze iz prava predviđenih u člancima 11. do 15. Direktive 2014/26, što im omogućuje da maksimiziraju svoju dobit.

94 Kao šesto, što se tiče posebnih zahtjeva propisanih tom direktivom u području transparentnosti, samo se članak 20. i određene odredbe njezina članka 21. primjenjuju na neovisne upravljačke subjekte. Konkretno, za razliku od organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, neovisni upravljački subjekti ne podliježu obvezama predviđenima u poglavlju 5. Direktive 2014/26, osobito obvezi pripreme godišnjeg izvješća o transparentnosti, predviđenoj u njezinu članku 22.

95 Kao sedmo, naposljetku, glava III. Direktive 2014/26, koja se odnosi na izdavanje odobrenja za internetska prava na glazbena djela za više državnih područja, također se ne primjenjuje na neovisne upravljačke subjekte.

96 S obzirom na prethodna razmatranja, valja smatrati da različito postupanje, provedeno nacionalnim propisom o kojem je riječ, prema neovisnim upravljačkim subjektima, u odnosu na organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, odgovara nastojanju postizanja cilja zaštite autorskog prava na dosljedan i sustavan način, s obzirom na to da su neovisni upravljački subjekti Direktivom 2014/26 podvrgnuti nižoj razini zahtjeva od organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, osobito u pogledu pristupa djelatnosti upravljanja autorskim i srodnim pravima, izdavanja odobrenja, načina upravljanja kao i okvira nadzora kojem podliježu. U tim okolnostima, takvo različito postupanje može se smatrati prikladnim za jamčenje ostvarenja tog cilja.

97 Međutim, što se tiče, kao drugo, pitanja prekoračuje li ograničenje koje se sastoji od isključivanja neovisnih upravljačkih subjekata iz djelatnosti posredovanja autorskim pravom ono što je nužno za osiguranje ostvarenja cilja od općeg interesa povezanog sa zaštitom autorskog prava, valja istaknuti da bi mjera kojom se manje ugrožava sloboda pružanja usluga mogla biti, među ostalim, uvjetovanje pružanja usluga posredovanja autorskim pravom u dotičnoj državi članici posebnim regulatornim zahtjevima koji bi bili opravdani s obzirom na cilj zaštite autorskog prava.

98 U tim okolnostima valja utvrditi kako je očito da nacionalni propis o kojem je riječ u glavnom postupku, s obzirom na to da se sastoji od apsolutne zabrane bilo kojem neovisnom upravljačkom subjektu izvršavanja temeljne slobode zajamčene UFEU-om, neovisno o regulatornim zahtjevima kojima je podvrgnut na temelju nacionalnog prava države članice u kojoj ima poslovni nastan, prekoračuje ono što je nužno za zaštitu autorskog prava.

99 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti tako da članak 56. UFEU-a, u vezi s Direktivom 2014/26, treba tumačiti na način da mu se protivi zakonodavstvo države članice kojim se općenito i potpuno isključuje mogućnost da neovisni upravljački subjekti sa sjedištem u drugoj državi članici pružaju svoje usluge upravljanja autorskim pravom u toj prvoj državi članici.

Troškovi

100 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (peto vijeće) odlučuje:

Članak 56. UFEU-a, u vezi s Direktivom 2014/26/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o kolektivnom ostvarivanju autorskog prava i srodnih prava te izdavanju odobrenja za više državnih područja za prava na internetsko korištenje glazbenih djela na unutarnjem tržištu,

treba tumačiti na način da mu se:

protivi zakonodavstvo države članice kojim se općenito i potpuno isključuje mogućnost da neovisni upravljački subjekti sa sjedištem u drugoj državi članici pružaju svoje usluge upravljanja autorskim pravom u toj prvoj državi članici.

Potpisi